

בס"ד

זעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

נצבים

ראש השנה

ה'תשפ"ב

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

אֲתֶם וְנִצְבִים הַיּוֹם פְּלִכֶם לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם רֵאשִׁיכֶם שְׁבִטֵיכֶם
זַקְנֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ
יִשְׂרָאֵל: טַפְכֶם נְשִׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר
בְּקִרְבְּךָ מִתְחַנֵּף מִחַטָּב עֲצִיף עַד
שָׂאֵב מִימִיף.
(כט, ט'-י')

אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב.
המלאכים נקראו אש, דכתיב משרתי
אש להט, וישראל כמו כן, דכתיב והיה
בית יעקב אש. המלאכים מתחדשין
בכל יום ומקלסין להקדוש ברוך הוא
ותן חוזרין לנהר אש שיצאו ממנו ושוב
האלהים מחדשן ומחזירן כשם שהיו
בראשונה, שנאמר חדשים לבקרים,
כף ישראל משתקעין בעונות מיצר
הרע שיש בגופו, וחוזרין בתשובה,
והאלהים בכל שנה סולח לעונותיהם
ומחדש להם ליראתו, שנאמר ונתתי
לכם לב חדש. ע"ש.

וכן מציינו בתפילת חנה שאמרה לעלי
הכהן אנכי האשה הנצבת עמכה בזה.
ופירשו רבותינו (ברכות לא ע"ב)
שהיתה מתפללת תפילת העמידה.
ע"ש.

ואשר על כן תדרש הפרשה כמין
חומר:

אֲתֶם נִצְבִים העומדים בתפילה. אֲתֶם
לרבות שלוחכם, הוא הרמז לשליח
צבור. היום, שכל יום ויום תפילתו
שלו. שאם עבר זמנו בטל קרבנו.
פְּלִכֶם, רמז לתפילה בצבור
שמתקבלת. לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם כדאמר
להו ר' אליעזר לתלמידיו וכשאתם

על דרך הפשט פירש רש"י מלמד
שכנסם משה לפני הקב"ה ביום מותו
להכניסם בברית.

ולעומקו של מקרא, תרמוז הפרשה
לתפילת העמידה. וידויק ברש"י
באומרו מלמד שפנסם לפני הקב"ה
ואין התפילה נשמעת אלא בבית
הכנסת, [ברכות ו:]: וכדאמר ר'
אליעזר לתלמידיו [ברכות כח:]:
וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם
עומדים.

וכן על דרך הדרש מובא במדרש
רבה (שמות, פרשה טו, ו') שדמה
הקדוש ברוך הוא את ישראל
למלאכים, בעת התפילה, במלאכים
נאמר שרפים עמדים ממעל לו,
ובישראל נאמר אֲתֶם נִצְבִים הַיּוֹם.
המלאכים אומרים בכל יום: קדוש
קדוש קדוש, וישראל אומרים: אלהי

וכן על דרך הדרש מובא במדרש
רבה (שמות, פרשה טו, ו') שדמה
הקדוש ברוך הוא את ישראל
למלאכים, בעת התפילה, במלאכים
נאמר שרפים עמדים ממעל לו,
ובישראל נאמר אֲתֶם נִצְבִים הַיּוֹם.
המלאכים אומרים בכל יום: קדוש
קדוש קדוש, וישראל אומרים: אלהי

וכן על דרך הדרש מובא במדרש
רבה (שמות, פרשה טו, ו') שדמה
הקדוש ברוך הוא את ישראל
למלאכים, בעת התפילה, במלאכים
נאמר שרפים עמדים ממעל לו,
ובישראל נאמר אֲתֶם נִצְבִים הַיּוֹם.
המלאכים אומרים בכל יום: קדוש
קדוש קדוש, וישראל אומרים: אלהי

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

מים בששון, ואשר על כן הזכיר הכתוב **עַד שֶׁאֵב מִיָּמֶיךָ**. כדפירש רש"י בברכות ו'; **במקום רנה**. בבהכ"נ ששם אומרים הצבור שירות ותשבחות **בנעימת קול ערב**.

לְעֵבֶרְךָ בְּכִרְיִת ה' אֱלֹקֶיךָ וּבְאֵלֹתָיו אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ פָּרַת עִמָּךְ הַיּוֹם. כאן רמז הכתוב שתפילת רבים אינה חוזרת ריקם, וכדאמר רב יהודה [מגילה י"ז:] **ברית כרותה ליי"ג מדות שאינן חוזרות ריקם**.

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר-לְךָ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְאַבְרָהָם לִיצְחָק וּלְיַעֲקֹב: כאן ירמוז לג' ראשונות שהן ג' אבות, וכן לברכה ראשונה שנאמר בה אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב.

ובשימת לב להמדרש הנ"ל, המלאכים אומרים בכל יום: **קדוש קדוש קדוש, וישׁרָאֵל אומרים: אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב**.

זה לעומת זה. כנגד ג' פעמים קדוש, אומרים בני ישראל ג' אבות.

ולעומקו של מקרא יש לומר בעניין מדרש זה, כפי שמובא בתפילת ובא לציון גואל, התרגום של

מתפללים דעו לפני מי אתם עומדים ופירש רש"י שם, **כדי שתתפללו ביראה ובכוונה**.

רְאִשֵׁיכֶם שְׁבִיטֵיכֶם זְקֵנֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׁרָאֵל, **טַפְּכֶם וְנִשְׁיֵיכֶם וגו'** שחובת התפילה חלה על כולם, כי היא בקשת רחמים. והחיוב לבקש רחמים הוא לא רק על הגוף, אלא גם על **הצלת הנשמה**, שהרי **הנשמה היא שמתפללת**, ומבקשת גם על עצמה, שתשוב בבוא העת לבוראה בטהרה. ולזה אמר הכתוב **וְגִרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מִתְחַיֶּה**, שזה יורה על הנשמה המתגוררת בתוכך.

זְקֵנֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם פירש רש"י **החשוב חשוב קודם**. ולפי זה יובן מדוע הזכיר הכתוב **טַפְּכֶם** לפני **וְנִשְׁיֵיכֶם**, כי החשוב חשוב קודם. שאין העולם מתקיים אלא בשביל הכל תינוקות של בית רבן. [שבת קיט:]

והזכיר עוד הכתוב **מִחֻטָּב עֲצֵיךָ עַד שֶׁאֵב מִיָּמֶיךָ**, שלעתים התפילה היא עבודה מפרכת כחוטבי עצים, שצריך לזמור בה עריצים. ולכן אמר **מִחֻטָּב עֲצֵיךָ**. ולעתים התפילה היא נעימה ועריבה, כגון בהלל והודאה, וכשאיבת

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

התיכון שבאבות המקשר בין הגבורה והחסד, והוא צירופם והמשכם ונקרא תפארת המקשרת את כל העולמות להיות אחד.

היא תפילת העמידה המקשרת כל העולמות להיות אחד.

***

וְלֹא אֲתַכֶּם לְבַדְכֶם וגו', **וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֶה עִמָּנוּ הַיּוֹם**. כאן ירמוז הכתוב על החיוב להתפלל גם על הנשמות אשר כבר אינם פה עִמָּנוּ הַיּוֹם (כט, יג').

וכן על הנשמות של אלו שעדיין לא נולדו, כדתניא בברכות ס. שלשה ימים הראשונים יבקש אדם רחמים וגו', משלשה ועד ארבעים יבקש רחמים שיהא זכר, וגו' משלשה חדשים ועד ששה יבקש רחמים שלא יהא נפל משה ועד תשעה יבקש רחמים שיצא בשלום.

עוד ירמוז הכתוב וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֶה עִמָּנוּ הַיּוֹם לתפילת ראש השנה עת השליח צבור מוציא בתפילתו גם את העם שבשדות, וזה אומרו **וְאֵת**

ק'ק'ק', ומקבלין דין מן דין ואמרין **קְדִישׁ** בשמי מרומא עלאה בית שכינתה, **קְדִישׁ** על ארעא עובד גבורתה, **קְדִישׁ** לעלם ולעלמי עלמיא, וכן כפי שמובא בזה"ק בשלה נב עמ' א' **קְדוּשׁ לְעִילָא**. **קְדוּשׁ בְּאֲמִצְעֵיתָא**. **קְדוּשׁ לְתַתָּא**. **קְדוּשׁ חֶסֶד**. **קְדוּשׁ גְּבוּרָה**. **קְדוּשׁ תְּפָאֲרַת**,

ואשר על כן יאמר: קְדִישׁ בשמי מרומא עלאה בית שכינתה הוא קְדוּשׁ לְעִילָא, הוא כנגד חֶסֶד, וכנגד זה אומרים אלהי אברהם. שבזכות אברהם אבינו מושפעים החסדים מלמעלה למטה. **קְדִישׁ** על ארעא עובד גבורתה, קְדוּשׁ לְתַתָּא, הוא כנגד גְּבוּרָה, וכנגד זה אומרים אלהי יצחק, שבזכות יצחק נעשים גבורות ה' בהשגחתו ית' בארץ. **קְדִישׁ** לעלם ולעלמי עלמיא, הוא קְדוּשׁ בְּאֲמִצְעֵיתָא, והוא כנגד תְּפָאֲרַת, וכנגד זה אומרים אלהי יעקב, שבזכות יעקב שהוא התפארת מקושר העולם למטה עם העולם העליון דרך כל העולמות.

וכן **מלכותא דארעא** מקושרת עם כתר עליון דאצילות דרך כל הספירות. והוא סולם יעקב המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, הוא הבריה

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

אַתֶּם יִדְעֶתֶם. ויש לומר, אשר עברנו
 כוונתו **ברגלינו**. ובאמרו **אשר**
עברתם יכוון הכתוב **על דברי תורה**.
 כי אדם **יודע** צרת נפשו. וכן יאמר
 הכתוב **כי אתם ידעתם** את מ"ט שערי
 טומאה שבמצרים אשר יצאתם מהם,
 ואשר עברתם שם על כל דברי התורה
 הזאת, **ואשר עברתם מחיי טומאה**
לחיי טהרה והתחזקתם ונהייתם
לעם.

ולכן אמר פן יש בכם שרש פורה
ראש ולענה. וכוונתו בזה, שאחרי
 שטעם טעם ההתחזקות רוצה היצר
 הרע להחזירו ל**ראש**, לראשית היותו
 שרש הרע **ולענה**. ושבהיותו במ"ט
 שערי טומאה **עינה** את נשמתו שוכנת
 חיקו. וזו נרמז במילה **לענה**. שרוצה
 לחזור להיות אשר **ענה** את נשמתו
 השוכנת בקרבו.

***

למען ספות הרנה את-הצמאה
 (שם, יח').

בתרגום הרוה היינו שוגג, חטאי
 שְׁלוֹתָא, והצמאה היינו המזיד כתרגומו

אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶּה עֲמָנוּ הַיּוֹם כמובא
 במסכת ראש השנה [לה.].

ועל דרך הצח, באמרו **וְאֵת אֲשֶׁר**
אֵינָנוּ פֶּה עֲמָנוּ הַיּוֹם אל תקרי **פֶּה**
 אלא **פֶּה**. וירמוז למה שאמר ר' יצחק
 [יבמות סד.]. שהקב"ה **מתאוה**
 לתפילתם של צדיקים. שכביכול
 הקב"ה מצפה מתי יבוא האדם לביתי
 להשמיע את תפילתו **בְּפֶה** אשר בראתי
 לו.

כן תרמוז פרשתנו, **וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ**
פֶּה עֲמָנוּ הַיּוֹם את אשר אינם באים
 לעמוד ולשפוך שיה לבם וכביכול אין
 להם **פֶּה**, להם מצפה ומיחל הקב"ה
 מתי יבואו אל ביתו לְהִלְלוֹ ולשבחו
 בפה אשר ברא להם לכבודו. ויהיו גם
 הם **פֶּה עֲמָנוּ הַיּוֹם**.

***

פי אתם ידעתם את אשר ישבנו
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֵת אֲשֶׁר עֲבָרְנוּ
בְּקֶרֶב הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עֲבָרְתֶם
 (כט, טו').

יש ליתן טעם בכפילות ובחזרה על
 הדברים. **אֲשֶׁר עֲבָרְנוּ, אֲשֶׁר עֲבָרְתֶם**.
 וכן מה היא **הידיעה** אשר אמר **פי**

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

שאכן החוטא עצמו רוצה ללכת
בשרירות ליבו **למען כדי שיוסיף**
חטאים של זדונות על השוגג. **כי זה**
דרכו של שרש פורה ראש ולענה,
שלא יסתפק בשגגות. אלא בשרירות
לבו ירצה גם את הזדונות. כביכול
לנסות את הקב"ה היכן קצה הגבול של
ארץ אפים שלו. ולמען זה מוכן אף
להיענש. כי בתוככי נשמתו ידע כי בזה
ישוב אליו בכל לבבו. ובוזה ינתן טעם
למפרש הצמאה אלו הזדונות. **שצמא**
לעבור בזדון. כעין מה שאמר רב
הונא, עבר עבירה ושנה בה נעשית לו
כהיתר. ואף כי בתחילה היה שוגג,
ההיתר יתיר לו עתה בשרירות לבו
לעשות חטאיו במזיד. לכן לפי זה
יאמר החוטא, בשרירות לבי אלך למען
ספות, למען אוסיף גם את הזדונות על
השגגות שעשה עד כה. ויהיה ערך
המילה **אָת,** כמו **עַם.** הרוה **עם**
הצמאה. ולא ח ושלום להכעיס רבונו,
אלא לידע עד מתי יאבה אביו סלוח לו,
שבזה יהיה שב אליו בכל לבבו.

האופן השני, שיהיה **הלמען** נאמר
אמנם על ידי הבורא, ויחזור הענין
לראש הפרשה. **לְעִבְרָךָ בְּבִרְיַת ה'**
אֱלֹקֶיךָ וּבְאֱלֹתָיו אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ פָּרַת
עִמָּךְ הַיּוֹם. כי יש לשאול הרי כבר

זדונותא. וכן פירש רש"י. **ולפי זה**
יהיה קשה מדוע אמר למען. שאין
תלמוד לומר **למען.** שהרי למען הוא
כדי ש... או בעבור ש... ובודאי החוטא
לא יגיד כן כדי להרבות את ענשו. וגם
התורה לא תגיד כן, שכביכול יאמר
החוטא כי בשרירות לבי אלך כדי
שהתורה תוסיף עונש על ענישתו.
ומה תלמוד לומר **למען.**

ואכן, פירש הרמב"ן ואין "למען"
במקום הזה טעם שאלך בשרירות לבי
בעבור שאספה הרוה עם הצמאה,
אבל הוא כמו "לספות" יאמר הכתוב
כי בעבור זה יהיה כך כי בכל סבה עם
עלול יאמר "למען". כלומר שהלמען
כאן הוא בהוראה של **תוצאה ישירה**
וטבעית ממעשיו. ולא כדי ש... אלא
בגלל ש..., כלומר **בגלל מעשיו**
אספה עליו רעותיו.

וכן התחבטו בזה עוד מפרשים כר'
אליהו מזרחי (הרא"ם), וכן המהר"ל
בספרו גור אריה על התורה מה הוא
הלמען הכתוב כאן.

ולעומקו של מקרא, אפשר לקיים
את הלמען בהוראתו הרגילה כדי ש...
ובעבור ש... בשני אופנים: **האחד,**

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

וייהפכו לשגגות על ידי תשובה מיראה. ואחרי כן יתן לב להוסיף ולשוב גם מאהבה, ויתווספו גם השגגות ליהפך לזכויות. ולכן נסמכה פרשת התשובה מאהבה לכאן, (פרק ל') ללמד התועים בינה ואחרי שובם מיראה יתנו לב לשוב מאהבה, וגם השגגות יתהפכו להם לזכויות. ובזה ישים קץ וסוף גם לשגגות. ולכן אמר למען ספות הרוה את הצמאה. שבתחילה התשובה מיראה תסוף את הצמאה ותשאר רק רוה, ולאחר מכן גם הרוה תסוף. ויהיה נצב ביום הדין למשפט כשכולו זכאי.

***

הַנְּסַתְרֵת לִיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנְּגִלַת
לָנוּ וּלְבְנֵינוּ עַד-עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת-
כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת. (כט, כח)

נקוד על לָנוּ וּלְבְנֵינוּ עַד
פירש רש"י נקוד על לנו ולבנינו,
[ועל "ע" שבמילה עַד] לדרוש שאף
על הנגלות לא ענש את הרבים עד
שעברו את הירדן (סנהדרין מג:),
משקבלו עליהם את השבועה בהר
גרזים ובהר עיבל, ונעשו ערבים זה
לזה:

כרת אתנו ברית בחורב, ולמה יכרות
שוב את הברית הזאת. לכן המשיך
ואמר לַמַּעַן הַקִּים-אֶת־ה' הַיּוֹם | לֹא לְעַם
וְהוּא יִהְיֶה-לָּךְ לְאֱלֹקִים וּגו'. והמשיך
ואמר פעם שנייה למען. כי הברית
בחורב, היה בה לכאורה כדי לענוש
רק על הזדונות ולא על השגגות.
ועתה אני כורת עמכם שוב ברית,
אומר הקב"ה למען ידע החוטא
שיענש גם על השגגות. וזה הכוונה
למען ספות הרוה את הצמאה.
שהברית הזאת בהר גרזים והר עיבל,
יש בה תוספת. היא למען התוספת
של עונש השגגות, על מה שהיתה
הברית בחורב עונש רק על הזדונות.
וזהו למען ספות הרוה את הצמאה.

וטמון כאן יסוד גדול של שכר ועונש.
שאין העונש בא אלא כדי להרתיע
ולהשיב את האדם אל בוראו. ולכן
אמר למען. ויהיה למען ספות כמו
למען יגיע עד קצה סופו, שממנו אין
דרך אלא לשוב אל אלקיו בלב שלם.

ועוד י"ל, ספות מלשון סוף
ולהוסיף. להוסיף תשובה על
תשובתו, כי אחרי שיתן לב לשוב
מיראה, זדונות נעשים לו כשגגות.
וזה למען ספות, שיהיה סוף לזדונות

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

שרק הקב"ה יודע סתרינו, אך מכל מקום מיעוט הוא בשם ה' ולא דרך כבוד הוא זה.

ולכן כביכול **זו** הנקודות שְמֵאלָה לתיבות הבאות **לנו ולבנינו**, אלא מכיון שהם י"א במספר, לכן הנקודה צריכה להיות גם על האות ע' שב"עד".

ובהיות הנקודות באות **למעט** את **העריבות על הנסתרות**, ממילא הן גם ממעטות את **התוכחות**, שאין אדם יכול להוכיח על הנסתרות, שאין אדם יודע מה במטמוניות לבו של חברו.

ואשר על כן יובן **לעומקו** של מקרא, **ועל דרך המוסר**, מדוע תהיה ה"ע" שבעד גם היא נושאת נקודה ברישומה.

שהרי בהלכות יום הכיפורים (תרה, סעיף ב', בהגה) מובא שצריך אדם להוכיח את חברו **עד** שיכהו, **ולא עד בכלל**. **שלא יגיע** לכלל שנאה ולכלל הכאה.

לכן תהיה הנקודה ב"עד" רק על ה"ע", לומר **עד ולא עד בכלל**.

והם י"א נקודות מעל המלים **כדי למעט ממשמעות הכתוב**, כפירש"י שגם על הנגלות לא ענש עד שעברנו את הירדן.

ויש לשאול אם כן, מדוע יהיה נקוד רק על ה"ע" שבמילה **עד**. שיכול היה במקום י"א נקודות לנקד י"ב נקודות ויהיה נקוד גם על כל המילה **עד**. או יהיו רק **עשר** נקודות רק על **לנו ולבנינו**. ולשם מה ניקד הכתוב מעל האות ע'.

ולעומקו של מקרא יש לומר, שאכן **בדווקא יש** כאן י"א נקודות. שהיו צריכות להיות הנקודות על האותיות **ל'י'ה'ר'ה' א'ל'ה'י'נ'ו'**. **הנסתרות ליהו'ה א'לקינו**. **למעט ממשמעות הכתוב את כל באי עולם שאין להם חלק בנסתרות**, אלא הן רק לה' לבדו. שהרי נאמר **הנסתרות לה' אלקינו**, שרק הוא יודע את סתרינו להעניש על הנסתרות. ולכן יש י"א נקודות כמנין האותיות **ל'י'ה'ר'ה' א'ל'ה'י'נ'ו'**.

ומכיון שהנקודות באות **למעט**, **אין זה דרך ארץ למעט משם ה' אלקינו**, אע"פ שמיעוט זה שבח הוא,

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

לכלותנו. כי טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו.

***

וַיִּשְׁלַחְכֶם אֶל-אֶרֶץ אַחֲרַת כְּנָעַן
הַזֶּה. (שם, כז')

יש ליתן טעם מדוע במסורת ל' גדולה, ומה הוא שאמר **כיום הזה**. **וייש לומר**, על דרך לשון נופל על לשון, כך אומר הקב"ה, אף על פי שהשלכתי אתכם, אתם עדיין שייכים ל'. לכן נאמר **וַיִּשְׁלַחְכֶם**, כאומר **וייש לי אתכם**. וכדברי בת פרעה [שמות ב,ט'] ותאמר לה בת-פרעה **הייליכי** אַת-הַיְלִיד הַזֶּה וְהַיְנַקְהוּ לִי, ופירש"י על פי שמות רבא: הייליכי. נתנבאה ולא ידעה מה {א} נתנבאה, הייליכי - **הי שליכי**. כלומר: זה שלך. הכא נמי **וַיִּשְׁלַחְכֶם** היינו **וייש לי אתכם**.

ועוד י"ל, על דרך הרמז, שירמז על שובנו מגלות ראשונה לאחר ע' שנה. וכאומר, ארבעים שנה אקוט

ועוד על דרך הצח, תלמד ה"ע" על טוב-עין. שגם כאשר הוא מוכיחו לחבירו, שִׁינְאָהוּ **בעין טובה**. ועל ידי כך תישמע תוכחתו ביותר.

***

וַרְבֵּצָה בּוֹ פֶל-הָאֱלֹהִים הַכְּתוּבָה
בִּסְפָר הַזֶּה (שם יט').

וַרְבֵּצָה. יש ליתן טעם מדוע נאמר **ורבצה**. ויש לומר מאי **ורבצה**, ככתוב **לפתח חטאת רובץ**. כאריה הזה הרובץ בפתח והבריות חוששות ממנו. ולכן **רובץ החטאת** כאריה, כדי לירא בו את הבריות. ואריה הוא לשון יראה. לכן נאמר **וַרְבֵּצָה בּוֹ פֶל-הָאֱלֹהִים** כדי ליראנו לפני יום הדין וניתן לב לשוב מיראה, כהכנה לתשובה מאהבה.

ועל דרך הרמז והסוד, אֱלֹהִים הוא אחד מע"ב שמות הקדש היוצאים מג' פסוקים בפרשת בשלח, ויסע ויבא ויט. והוא שם של **חסד ורחמים**.

ובא הכתוב לְבִשְׂרָנוּ, שגם כאשר תרבוץ עלינו הָאֱלֹהִים והשבועה, הרי היא רק כדי להשיבנו אליו, ולא

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

הוא רבֵּנוּ שֶׁל עוֹלָם שְׁלֶךְ הוּא
הַשִּׁיבָנוּ. אָמַר לָהֶם שְׁלֶכְכֶם הוּא,
שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג, ז): שׁוּבוּ אֵלַי
וְאֲשׁוּבָה אֲלֵיכֶם, נָאִם ה', אֲמַרָה לְפָנָיו
רְבֹנוּ שֶׁל עוֹלָם שְׁלֶךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים פה, ה): שׁוּבוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל,
לְכֶךָ נֶאֱמַר: הַשִּׁיבָנוּ ה' אֵלֶיךָ
וְנִשְׁוֶבָה.

נראה לכאורה שהמדרש הכריע לטענת
כנסת ישראל, שנאמר השיבנו.
שתחילה הקב"ה ישיבנו ואח"כ אנחנו
נשובה.

אלא שמהפסוקים שבפרשתנו מוכח
ההיפך. שבתחילה נאמר ושבֵת עד ה',
ורק אחרי כן ושב ה'. וְשִׁבְתָּ עַד ה'
קודם אתם כנסת ישראל, ואח"כ
הקב"ה ישיבכם, שנאמר ושב ה'.
ואיך יכריע המדרש נגד פסוקים
מפורשים שתחילה הקב"ה ישיבנו
ואח"כ אנחנו נשובה!?

ולעומקו של מקרא יש לתרץ
ולומר. שאמנם, גם הפסוקים
שבפרשתנו יוכיחו כהמדרש שהצעד
הראשון לתשובה עושה האדם.
שהרי עצם פנייתו של האדם
לבוראו לומר לו השיבנו (!), עצם

בדור. וכך הוא החשבון. וַיִּשְׁלַכְכֶם,
הוא וישלך ב'. שהשליך ב' שנה ועוד
ל' שנה. ולאחר מכן הִחְזִירָנוּ אֵלָיו,
שנאמר ויש לי. שהם ראשית המילה
של וישליכם. וכנ"ל, וכאומרו ועדיין
יִשְׁכֶם לִי.

***

לפרשת התשובה | פרק ל'

וְשִׁבְתָּ עַד ה' אלקיך וגו' וְשִׁבְתָּ ה'
אלקיך אַת-שְׁבוּתֶךָ וגו'.

ירמוז למה שאמרו חז"ל שלכאורה
יש ויכוח בין כנסת ישראל להקב"ה.

הקב"ה אומר שובו אלי, ואשובה
אליכם. כלומר בתחילה אתם תשובו,
ואז אשובה אליכם.

וכנסת ישראל אומרת השיבנו
אליך, ונשובה. בתחילה השיבנו אתה,
ואז אנחנו נשובה.

וכן מובא במדרש רבה איכה רבתי
פרשה ה, הַשִּׁיבָנוּ ה' אֵלֶיךָ וְנִשְׁוֶבָה,
אֲמַרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְפָנָי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

פִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצִוֶּה
הַיּוֹם לֹא-נִפְלְאת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא
רִתְקָה הוּא: {יב} לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא
לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה-לָּנוּ הַשְּׁמַיְמָה
וַיִּקְחֶה לָּנוּ וַיִּשְׁמַעֵנוּ אֶתְּהָ וַנַּעֲשֶׂנָה:
{יג} וְלֹא-מַעֲבָר לִפְנֵי הוּא לֵאמֹר מִי
יַעֲבֹר-לָּנוּ אֶל-עֵבֶר הַיָּם וַיִּקְחֶה לָּנוּ
וַיִּשְׁמַעֵנוּ אֶתְּהָ וַנַּעֲשֶׂנָה: {יד} כִּי-
קָרֹב אֵלֶיךָ הַדְּבָר מֵאֵד בְּפִיךָ
וּבְלִבְּךָ לַעֲשֹׂתוֹ: (ל, יא-יד')

וַיִּשְׁמַעֵנוּ אֶתְּהָ וַנַּעֲשֶׂנָה.

לכאורה קשה. מדוע תקדים התורה
נשמע לנעשה. וַיִּשְׁמַעֵנוּ אֶתְּהָ
וַנַּעֲשֶׂנָה. והרי כבר הקדמנו נעשה
לנשמע במתן תורה.

ויש לומר שהקדמת נשמע לנעשה
הוא כעין מה שנאמר בפר' ואתחנן,
וכמובא שם בלעומקו של מקרא
ונביא כאן עיקרי הדברים:

נאמר בפרשת ואתחנן (ה, כד') וְאַתָּה |
תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ אֶת-כָּל-אֲשֶׁר יְדַבֵּר ה'
אֵלֵינוּ אֵלֶיךָ וַיִּשְׁמַעֵנוּ וַנַּעֲשֶׂנוּ.

וגם שם יש לשאול, והרי אמרו
היפך הדברים נעשה ונשמע. ותגדל

פנייתו זאת, כבר נחשב לו שהוא
עשה את הצעד הראשון תחילה.

נמצאנו למדים שכאשר המבקש
לשוב אל ה' פותח ואומר השיבנו, בזה
מתקיימים דברי המדרש ופסוקי
התורה כאחד. וְשָׁבֹתָ עַד ה' אֱלֹקֶיךָ,
כִּי פָנִית אֵלָיו. וְשָׁב ה' אֱלֹקֶיךָ אֶת-
שְׁבוּתֶךָ כִּי נַעַנְה לְבַקְשְׁתְּךָ "השיבנו".
וכן במדרש אע"פ שלכאורה נאמר
שובנו אלוקי ישענו, הרי עצם פניית
האדם לבוראו מוכיחה שהצעד
הראשון הוא בידי האדם.

***

כִּי תָשׁוּב אֶל ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכֹל
לְבָבְךָ וּבְכֹל נַפְשְׁךָ (ל, י')

בתחילה אמר ושבת עד ה'
ולבסוף אמר כִּי תָשׁוּב אֶל ה'.
שבתחילה הוא שב מיראה, ותשובה זו
היא עד ה' ולא עד בכלל, ואח"כ הוא
שב מאהבה, ובכך הוא שב אֶל ה' ועד
בכלל.

***

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

הכי נמי, בפרשת נצבים אמרו וַיִּשְׁמַעְנוּ אֶתְּהָ וַנַּעֲשֶׂנּוּהָ, כי זה לאחר מתן תורה, ודייקא נמי שנאמר כאן לֹא בַשָּׁמַיִם הָיָא.

לֹא בַשָּׁמַיִם הָיָא לְאָמֵר מִי יַעֲלֶה-לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וַיִּקְחֵהָ לָּנוּ וַיִּשְׁמַעְנוּ אֶתְּהָ וַנַּעֲשֶׂנּוּהָ:

ומשום שעתה לא בשמים היא, על כן יש להקדים קודם שמיעה, וַיִּשְׁמַעְנוּ אֶתְּהָ שהיא עמל התורה ורק לאחר מכן עשייה. וַנַּעֲשֶׂנּוּהָ. שאם לא ילמד, כיצד יעשה.

ועוד יש לשאול וכן מה שאמר וְלֹא-מֵעֵבֶר לָיִם הָיָא, מדוע חזר פעם נוספת לומר וַיִּשְׁמַעְנוּ אֶתְּהָ וַנַּעֲשֶׂנּוּהָ.

וייש לומר מה שִׁכְפַּל הענין לומר וְלֹא-מֵעֵבֶר לָיִם הָיָא, כוונתו לומר שהתורה לא תִּמְצָא בסחרנים ובתגרנים ללא עמל התורה. כמובא בעירובין נה. ומכיון שהזכיר עמל התורה לכן הזכיר שנית וַיִּשְׁמַעְנוּ אֶתְּהָ ואחר כן וַנַּעֲשֶׂנּוּהָ.

וכמעשה בר' יוחנן ואילפא, בתענית כא. שר' יוחנן המית עצמו באהלה של תורה, ואילפא יצא אל מעבר לים

הקושיה, שהרי בהמשך אומר הקב"ה הִיטִיבוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבְרוּ (שם כה'). ומאי הִיטִיבוּ, הרי לכאורה היטיבו יותר באמרם נעשה ונשמע.

ולעומקו של מקרא יש לומר, שהדברים האלו שאמרו וַיִּשְׁמַעְנוּ וַנַּעֲשֶׂנּוּהָ, הם מה שאמרו לאחר מתן תורה. ומה שאמרו נעשה ונשמע זה לפני מתן תורה.

וביאור הדברים הוא, שלפני מתן תורה היו בדרגת המלאכים גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, עוד טרם הבינו פירושי התורה ממשה רבנו. ולכן קבלו עליהם בנעשה ונשמע כמלאכי השרת.

אך לאחר מתן תורה התעלו יותר להיות בדרגת מקבלי התורה והיא דרגה יותר קרובה למשה רבנו, ומעולה מן המלאכים, כי התורה לא ניתנה למלאכי השרת, וצריך לעמול בה כדי להבינה.

וכדי להגיע לדרגה זאת לא ניתן לעשות בלי לשמוע תחילה, וללמוד וללמד.

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

ואשר על כן הקדים בה נשמע לנעשה.
וַיִּשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וַנַּעֲשֶׂנָהּ.

***

**הַעִידֹתִי בְכֶם הַיּוֹם אֶת-הַשָּׁמַיִם
וְאֶת-הָאָרֶץ (שם, יט')**
פירש רש"י אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ
שהם קיימים לעולם. ויהיו עדים
שאני התריתי בכם. וכן בהאזינו פירש
שהם קיימים לעולם.

ויש לשאול, שהרי בנדורים דף לב
ע"א אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר גְּדוֹלָה תוֹרָה
שְׁאֵלְמָלָא תוֹרָה לֹא נִתְקַיְמוּ שָׁמַיִם
וְאָרֶץ שְׁנַאֲמַר (ירמיה לג) אִם לֹא
בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ
לֹא שָׁמַתִּי. אִם כֵּן לִכְאוּרָה אֵינָם
קיימים לעולם בפני עצמם, אלא
תלויים הם בשמירת התורה. והיאך
יעידו בהם בישראל, אם יסורו מן
הדרך, והרי אם אין תורה אין שמים
וארץ.

אלא יש לומר לפי מה שנאמר בפר'
וילך, (לא, כא') וְהָיָה כִּי-תִמְצָאנָּה אֹתוֹ
רְעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה
הַזֹּאת לְפָנָיו לְעַד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי
זַרְעוֹ.

לסחורה, ואע"ג כשחזר אילפא
מצאוהו שהוא בקי בכל חדרי התורה,
ואולי אף יותר מר' יוחנן, שאילפא
נחשב ל"סיני", ור' יוחנן ל"עוקר
הרים" וקבעו חכמים ש"סיני" עדיף,
שיודע ובקי בכל התורה כולה, אע"פ
כן לא הסכים אילפא להיות ראש
ישיבה במקום ר' יוחנן, ורמז בתשובה
לשואלים אותו, "מצוה לשמוע דברי
המת". שפשוט כוונתו הוא לשמוע
לצוואת שכיב מרע, כפי ששאלוהו. אך
רמז בזה לר' יוחנן שהמית עצמו
באהלה של תורה כל אותו זמן
שאילפא סחר מעבר לים.

ונרמזו הדברים גם בפרשתנו,
באומר: וְלֹא-מַעֲבָר לָיִם הוּא לְאֹמֵר
מִי יַעֲבֹר-לָנוּ אֶל-עֵבֶר הַיָּם וַיִּקְחֵהָ לָנוּ
וַיִּשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וַנַּעֲשֶׂנָהּ.

וכאמרו: שאי אפשר לזכות לתורה
ללא עמל התורה. ואשר על כן הקדים
הכתוב נשמע לנעשה: וַיִּשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ
וַנַּעֲשֶׂנָהּ. והוא עמל התורה המביא
לידי מעשה.

או פלף לדרך זו: שידברו פסוקים
אלו במצות התשובה, ואי אפשר
לתשובה שתיעשה אם לא ישמע ויקבל
תחילה כל ענייניה.

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

אמר אביי השתא דאמרת
סימנא מילתא היא [שעושים מעשה
לסימן טוב, כדי שיתקיים] יהא רגיל
איניש למיכל ריש שתא [לאכול בראש
השנה] קרא ורופנא פרתא סילקא
ותמרי.

ויש להבין כיצד פועל מנגנון זה של
סימנא מילתא היא.

ולעומקו של מקרא יש לומר
שהוא כעין מה שנאמר בדניאל (ד, יד')
בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין
שאלתא.

ופירש רש"י שאלתא. גזרה וע"י
שנמלכין בהקב"ה קודם שיגזרו
הגזרה קורא אותה שאלתא.

ומרש הרמב"ן: (ויקרא יח, כה') כי
הדבר ההוא הנגזר על נבוכדנצר היא
גזרת עירין שגזרו על הכוחות
הנאצלין מהן לעשות כך ויקראו
"עירין" כי מאצילותן יתעוררו
הכוחות בכל הפעולות וגו' ומאמר
קדישין שאלתא כלומר ששאלו מה
הרצון העליון עליו ואחרי כן גזרו
להעשות כן. שהרי אין המלאכים
עושים מעצמם ולא כלום, אלא הכל
לפי רצון עליון.

ופירש רש"י שם הרי זו הבטחה
לישראל שאין תורה משתכחה
מזרעם לגמרי, ולכן בכח ההבטחה
הזאת יהיו השמים והארץ קיימים
לעולם ויוכלו להעיד בהם בישראל
לזרם להרבות חילים בתורה.

***

לראש השנה

לענין הסימנים בליל

ראש השנה

יסוד הסימנים הוא בברייתא במס'
כריתות [ה:]: וכדברי אביי שם [ו.]:

ת"ר (כריתות ה עמ' ב') אין מושחין את
המלכים אלא על המעיין כדי שתימשך
מלכותו, שנאמר (מלכים א א, לג-לד')
והורדקם אתו אל-גחון ומשח אתו
שם.

ופירושו: והורדקם אתו [את שלמה]
אל-גחון ומשח [צדוק הכהן ונתן
הנביא] אתו שם - לסימן טוב,
שתמשך מלכותו כנחל.

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

לְמִיכַל רִישׁ שְׁתַּא קְרַא וְרוּבִיא כְרַתִּי
סִילְקַא וְתַמְרִי.

ובאומרו היה"ר מלפניך, על המאכל
המסוים, בזה נותן האדם כח למלאכי
עליון להוציא לפועל גזירותיו של
הקב"ה.

וכעין זה תקנו לומר בליל שבת
למלאכי השרת בואכם לשלום,
וברכוני לשלום, וצאתכם לשלום,
שיוצאים לקראתנו להוציא לפועל
רצון הקב"ה, וזה שאומרים ממלך
מלכי המלכים הקב"ה.

ובזה ינתן טעם לאומרו (בפרשת
מסעי, במדבר לג, ב') בדרך הכפילות:
וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם
עַל פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם
וכמובא בלעומקו של מקרא שם, על
דרך הרמז והצח: ירמזון אילין מְלִיא
למסעיהם של העירין קדישין על פי
מוֹצְאֵיהֶם של בני אנשא, שמוציאים
בפיהם ה"הי רצון מלפניך", וממהר
האלקים לעשותו בגזירת עירין. שגוזר
על עירין קדישין למהר ולהחיש לנו
הישועה.

והוא הפּפּל-לְשׁוֹן באומרו מוֹצְאֵיהֶם
לְמַסְעֵיהֶם עַל פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם

כֵּן הַדְּבַר הַזֶּה, בְּסִימְנֵי רִאשׁ
הַשָּׁנָה.

כלומר הסימנים שאנו עושים בליל
ראש השנה לטובה, והבקשות שיחד
עמהן, הן ליתן כח בעליונים לעירין
קדישין להוציא אל הפועל מה שגזר
עליהם הקב"ה ליתן לנו.

וכעין שאמרו (מועד קטן י"ח) ברית
כרותה לשפתים וכשגגה היוצאת
מפי השליט, שלא יוציא אדם דבור
לא טוב מפיו, כי ממהרים המלאכים
הם העירין קדישין להוציאו אל
הפועל, עוד בטרם יתחרט על כך
האדם אשר דבר דבריו.

ומידה טובה מרובה.

שיש בכח דיבורו הטוב של האדם
ליתן כח בידי מלאכי השרת משרתי
עליון הם העירין קדישין להוציא
דבריו ומעשיו הטובים שהם לסימן
טוב, אל הפועל, להיות פועלים עליו
טוב, בגזירת עליון.

וזה שאמר אביי, השתא דאמרת
סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים היא העבודה **מלמעלה למטה** להוריד שפע רחמים מן השמים כאב המרעיף אהבתו על בניו. ויחד היא העבודה כעין העבודה של המלאכים ב"רצוא ושוב", וככתוב והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו.

והיא העבודה של **תקיעת השופר**. היא הנשיפה **מלמטה למעלה** להוריד מְקֶסֶה והנהגה של השמות הקדושים ושל חסד ורחמים. כעין הפסוק בשירת הים [שמות טו, י'] **נִשְׁפָּתָה בְּרוּיָחָה פְּסָמוּ יָם**.

נִשְׁפָּתָה בְּרוּיָחָה בתקיעת השופר, **פְּסָמוּ יָם** של אהבה לעם ישראל, **כסות של אהבה מאת הקב"ה**. **כנאמר על כל פשעים תכסה אהבה**. **כמים לים מכסים**.

***

לְמוֹצָאֵיהֶם שלפי מוצאיהם של העיריין קדישין מלפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, כן יהיה **פְּתִיחָא** ליתן לנו מבוקשנו לכל **מסעות** משך שנות חיינו. וכאומר: **וְאַלֶּה מְסַעֵיהֶם** של בני האדם **לְמוֹצָאֵיהֶם** של העיריין קדישין **היוצאים לברכנו על פי ה'**.

***

אם כבנים אם כעבדים

אמירתה ושייכותה אצל תקיעת השופר

יש ליתן טעם מדוע לומר את שניהם. ומדוע אחד מהם לא יספיק לרצות, בן את אביו או עבד את מלכו.

ויש לומר שהם שתי מידות בעבודת ה'. יש עבודה שהיא **מלמטה למעלה**, כעין סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ויש עבודה שהיא משיכת חסד ורחמים **מלמעלה למטה**.

אם כעבדים עינינו לך **תלויות**, היא עבודת ה' **מלמטה למעלה**. לכן אמר עינינו לך **תלויות**, עד שתחוננו.

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

התפילות והתחינות של כל השנה כולה בכלל, ושל חדש הרחמים והסליחות שבאלול"ל בפרט, והמלאכים היוצאים מן השופר מעלים ומביאים את כל תפילותיהם של כל בני ישראל שבכל השנה כולה להניחם כיהלומים וכאוצר חביב בכתר עליון של מלך מלכי המלכים הקב"ה היושב על כסא רם ונשא הוא כסא הרחמים ביום הדין לפאר את המלך **שהשלום** שלו, והוא מחזיר לנו שלום, כפי שתיאר זאת ר' ישמעאל כהן גדול [ברכות ז.]. שמנענע כביכול הקב"ה בראשו לומר לנו ואתה שלום וכל אשר לך שלום, וזה שמסיימת ברכת הכהנים **וַיִּשֹׁם לָךְ שְׁלוֹם**, וכן התוספת בעשרת ימי תשובה לברכת השלום "בספר חיים ברכה ושלום" ובזה, הן בברכת הכהנים והן בתקיעות השופר מובטחים עם בני ישראל שתפילותיהם פועלות ישועות ואינן שבות ריקם.

ובזה ניחא לאומרנו (במדבר, ו, כז) **וַאֲנִי אֶבְרַכְכֶּם**. יש אומרים **וַאֲנִי אֶבְרַכְכֶּם לעם** ישראל על ידי הכהנים. יש אומרים **וַאֲנִי אֶבְרַכְכֶּם לכהנים** שבירכו לעם ישראל. עשה הכתוב את **הכהן כשופרו** של הקב"ה לברך לעם ישראל. ולכן הם הם אותם המלאכים

תקיעת השופר כברכת כהנים

**שמות המלאכים היוצאים מן
השופר כשמות המלאכים
היוצאים מברכת כהנים**

מובא בספרים הק' וכן במרבית המחזוריים [על פי האר"י הק'] שמות המלאכים היוצאים מן השופר והם אותם שמות המלאכים היוצאים מברכת הכהנים.

[וכמובא בלעומקו של מקרא לפרשת נשא בענין ברכת הכהנים]

ויש ליתן טעם לשליחותם של אותם המלאכים הק' הן בתקיעת השופר והן בברכת הכהנים, והם: אנקתם פסתם ספספים דיונסים, כפי שיבואר.

ולעומקו של מקרא יש לומר, כי כשם שברכת הכהנים תקנוה בסוף התפילה בסדר העבודה, ובכך היא גם **מאסף לכל המחנות**, לכל הברכות והתפילות של תפילת הציבור ליתן להם כח לעלות מדרגה לדרגה עד הגיעם אל כסא הכבוד, **כן תקיעת השופר** שנצטוינו בה בראש השנה הרי היא **כמאסף לכל המחנות**, לכל

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

סועים פתח סומים ימינך מצפים.

השם הרביעי והחמישי: די"ו נסי"ם. הן אותיות היוצאות מחילוף האותיות של יא"ר יהו"ה. והן ראשי תיבות: **דְּלָה יוֹקְשִׁים וְקַבֵּץ נְפוֹצִים סְמוּךְ יְה מִפְּלִתָנוּ.**

והם כנגד תפילה, פרנסה, מלבושי כבוד ומעשי נסים.

אנקת"ם כנגד תפילה כפי ששמע הקב"ה אַנְקַת-תָּם היא תפילתו של יעקב אבינו הנקרא תם.

פסת"ם כנגד פרנסה כפי שפרנס הקב"ה את יעקב אבינו כשנתן לו פסת לחם לאכול ובגד ללבוש ולכן נקרא על שמו פסת-תָּם.

פספסי"ם כנגד לבושי כבוד כפי שנתן יעקב ליוסף כתונת- פסים.

די"ו נסי"ם כנגד מעשי נסים והם כדברי יוסף שנעשו לו נסים.

ויחד הם ס' אותיות, הם ששים הגבורים אשר למלך שהשלום שלו הנשלחים בברכת כהנים לכל אחד

היוצאים מן השופר, הם הם אותם המלאכים היוצאים מברכת כהנים.

ואלה שמותם, כהשם הק' בן כ"ב אותיות היוצא מברכת כהנים:

אנקת"ם פסת"ם פספסי"ם די"ו נסי"ם. והם כנגד ג' תיבות שבפסוק ראשון, **יברכך י'הו'ה' וישמרך.** ושתים שבפסוק שני. **יאר י'הו'ה'.**

ולפי שם קדוש זה יסדו את התפילה המובאת בספרים בברכת כהנים, ובתקיעת שופר בר"ה. והיא ראשי תיבות של שם קדוש זה והיא מסוגלת להמתקת החלומות והדינים:

השם הראשון: אנקת"ם. הן אותיות היוצאות מחילוף האותיות של **יברכ"ך.** והן ראשי תיבות: **אֵל נָא קָרַב תְּשׁוּעַת מִצְפִּיךָ.**

השם השני: פסת"ם. הן אותיות היוצאות מחילוף האותיות של שם **י'הו'ה'.** והן ראשי תיבות: **פְּחוּדֵיךָ סָר תּוֹצִיאֵם מִמְּאֶסָר.**

השם השלישי: פספסי"ם. הן אותיות היוצאות מחילוף האותיות של **וישמר"ך.** והן ראשי תיבות: **פְּדָה**

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

מקדש ישראל ויום הזכרון

עיקר העבודה בראש השנה היא **במחשבה בזכרון**. והיא אחת מג' המידות שבאדם. שהאדם מחולק לג' מידות. **מחשבה דיבור ומעשה**. והקב"ה אשר יצר את האדם בחכמה, התאים לו ג' זמנים להשלים מידותיו.

ראש השנה הוא יום הזיכרון כנגד תיקון מידת המחשבה.

יום כיפור הוא יום הסליחה והכפרה כנגד מידת הדיבור. שכן עיקר המצוה המעשית ביום כיפור היא הוידוי. כשמצות העינוי באה לעורר את הוידוי שיהיה מעומק לבו השבור של האדם. **וימי הסוכות** זמני השמחה הם כנגד מידת **המעשה**. ולכן רבו מצוות **העשייה** בסוכות, כגון נטילת לולב, הישיבה בסוכה ושמחת הרגל בבשר ויין.

ויש ליתן טעם מדוע יהיה **ראש השנה** דוקא תיקון למידת המחשבה.

מישראל ליתן לו משאלות לבו ולעשות שליחותם נאמנה.

וזה שאמר הפסוק **וְאֲנִי אֶבְרַכְכֶּם**. הו"ו של **וְאֲנִי** הוא כנגד היסוד, **אני** כנגד המלכות. והם יחד **יסוד מלכות**, עליהם מושתת בנין הברכות. ואשר על כן קבעו את ברכת כהנים בתפילת עמידה, לפני **שים שלום, לשלימות** הבניין.

ועוד יש לומר, אני הוא אחד משמות ע"ב היוצאים מן הפסוקים ויסע ויבא ויט, וכמו שאומרים בהקפות **אני** והו הושיעה נא, הוא השם הק' אשר בו מברך הקב"ה לישראל ובו מברך הקב"ה לכהנים. **וְאֲנִי אֶבְרַכְכֶּם**.

כן השמות היוצאים מן השופר לבוא לפני מלך מלכי המלכים להעתיר עבורנו ולברכנו להיות נכתבים בספר החיים של תפילה ופרנסה לבושי כבוד ומעשי נסים, ולהיות הארץ מלאה דעה את ה' כמים לים מכסים.

***

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

ואשר על כן נקרא תשרי יום הזכרון, כנגד מה שנברא במחשבה. ולכן התיקון בראש השנה הוא תיקון בחינת המחשבה והוא הקודם לתיקון בחינת הדיבור שבוידוי יום הכפורים הקדוש, כששניהם מקדימים לתיקון בחינת המעשה בנטלנו את הלולב עם מיניו ובכניסתנו לסוכת השלום שבחג הסוכות.

ובכך יש להבין את האוה"ח הק', מדוע יוסף הצדיק קבל עונש מאסר שנתיים על שאמר פעמיים כי אם זכרתי והזכרתי. והרי משום פעמיים יכול להיאסר ליומיים או שבועיים או חדשיים. ומדוע דוקא שנתיים. אלא שהוא פגם במידת הזכרון, שאמר זכרתי והזכרתי, לכן צריך שיעברו עליו שני ראשי שנים של זכרונות, לתקן מידת הזכרון.

וראש וראשון לכל הזכרונות הוא לזכור שהקב"ה מלך, ומלכותו בכל משלה, והכל בידו ואין זולתו, הכל ממנו ואין בלתו.

***

והרי אמרו רבותינו על ראש השנה כי זה היום תחילת מעשיך, וכן אני מתפללין בראש השנה. וראוי אולי היה יותר שיהיה זה יום המעשה ולא יום הזיכרון.

ואכן, מצינו במסכת ראש השנה כז' עמ"א, מחלוקת מתי נברא העולם. תניא רבי אליעזר אומר בתשרי נברא העולם ר' יהושע אומר בניסן נברא העולם. ותירצו התוספות שם בד"ה כמאן מצליגין וז"ל, ואיכא למימר דבתשרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן. כלומר שבתשרי נברא במחשבה ובניסן נברא במעשה.

והוא ענין של סוף מעשה במחשבה תחילה. לא שהקב"ה צריך ח"ו מחשבה לפני המעשה, כי ברוח פיו כל צבאם, אלא שזה הסדר של הבריאה. שתקדם מחשבה למעשה. ואשר על כן סוכות הוא תיקון מידת המעשה, כי בניסן ישבנו בסוכות ורק כדי לקיים ישיבת הסוכה כמצוה לשמה ניתן חג הסוכות בתשרי, שיהיה צלא דמהימנותא ולא צלא דשמשא.

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

עליך נבקש על עצמנו שנאמר
{ישעיה לד-ד} ונמקו כל צבא השמים.

אמר אין הדבר תלוי אלא בי הניח
ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד
שיצתה נשמתו יצתה בת קול ואמרה
רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי
העולם הבא.

ויש לשאול, לכאורה מדוע
יתאכזרו אליו הרים וגבעות, השמים
והארץ, חמה ולבנה, כוכבים ומזלות.
ומדוע יבקשו רחמים על עצמם ולא
עליו, אדרבה, היה עליהם לבקש עליו
רחמים ומתוך כך ירחם המרחם גם
עליהם, בבחינת כל המתפלל על
חבירו נענה תחילה.

ויש לומר שכאן טמון סוד רז
עליון של התשובה. שכל החוטא,
פוגם לא רק בעצמו אלא פוגם גם
בכל הבריאה כולה. ולכן לא יוכלו
ההרים והגבעות והשמים והארץ וכו'
לבקש עליו רחמים. כי הם צריכים
רחמים על עצמם לתקן במ כל מה
שחוטא זה קלקל.

וזה הוא שאמר אין הדבר תלוי
אלא בי. לא רק התשובה תלויה בו.

בביאור המעשה עם ר' אלעזר בן דורדיא.

כמובא במסכת עבודה זרה יז' עמ"א:

אמרו עליו על ר"א בן דורדיא
שלא הניח עבירה בעולם שלא וכו'
ושמע אלעזר בן דורדיא שאין
מקבלין אותו בתשובה.

הלך וישב בין שני הרים וגבעות. אמר
הרים וגבעות בקשו עלי רחמים
אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך
נבקש על עצמנו שנאמר {ישעיה נד-
י} כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה.

אמר שמים וארץ בקשו עלי רחמים
אמרו עד שאנו מבקשים עליך נבקש
על עצמנו שנאמר {ישעיה נא-ו} כי
שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד
תבלה.

אמר חמה ולבנה בקשו עלי רחמים
אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך
נבקש על עצמנו שנאמר {ישעיה כד-
ג} וחפרה הלכנה ובושה החמה.

אמר כוכבים ומזלות בקשו עלי
רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים

לעומקו של מקרא פר' נצבים - ראש השנה

הכולל, הם י"ג מידות שאינן חוזרות
ריקם לכל האומר "אין הדבר תלוי
אלא בי".

וזו שאמר אין הדבר תלוי **אלא בי**.
כפי שאמר הקב"ה **בי נשבעתי**. והיא
לשון שבועתו של הקב"ה, למחול
לשבים ולמחכים לסליחתו.

***

**בכל ענייני הקונטרס ניתן
לפנות**

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל

דוא"ל:

leshem895@gmail.com

אלא קודם לכל עניין הבין אלעזר בן
דורדיא שמה **שהבריאה נפגמה**, דבר
זה תלוי רק בו. ולכן גם התיקון
שלהם תלוי רק בו. וכאשר יתקן את
עצמו, יתקן בזה גם את הבריאה
כולה. ולכן געה בבכיה. שהבין שממנו
קלקולם. וממילא גם ממנו תיקונם,
והוא בכללם.

לכן הניח ראשו בין ברכיו כעוֹבֵר
במעו אמו, לחזור לימי התהוותו, **שם**
אין שולט היצר הרע עד שננער
מבטן אמו, שנאמר לפתח חטאת
רובץ. ומתוך דרגה זו **של קודם**
החטא, תיקן את עולמו עם כל מה
שקלקל בכל העולמות. ולזה אמרו
מזומן לחיי העולם הבא.

***

ולכן אמר בי. שהיא לשון **שבועה**.
כי כל תוקף תשובתו של האדם היא
ממה **שהקב"ה נשבע** בימינו ובזרוע
עוזו, שכל זמן שישראל חוטאין יעשו
לפני כסדר הזה ואני מוחל להם.
(**ראש השנה יז עמ'ב**). ושם, אמר
רב יהודה ברית כרותה לי"ג מדות
שאינן חוזרות ריקם.

ועל דרך הצח, נרמז דבר זה
בגימטריה של **ב"י**, שהיא י"ג עם

